

мають проблеми рухатися по колу, дотримуючись рівномірної дистанції. Ще гірше буває із виконанням складних просторових фігур і поконання певної просторової ділянки за окреслений час. Ці вміння дуже потрібні в рухових і просторових забавах, а також у танцях. Тому роботу в групі необхідно починати із розвивання просторової уяви.

Висновки. Використання ритміки в інтегрованому навчанні полегшує дітям не тільки розуміння музичного мистецтва, але й здобуття знань і вмінь в інших сферах початкової освіти, розвивати психофізіологічну сферу, волю та інтелект.

Список використаних джерел

1. Ключко В. Ритміка та музичний рух : навчальний посібник для студентів факультетів мистецтв та педагогічних університетів. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 158 с.
2. Szczepanska A. Metodarytmiky Emila Jaquez-Dalcroze'a w ksztalceniuuz integrowanym // Muzyka w szkole XXI wieku. Tradycjajaiws polczesnosc / Pod red. L. Markiewicza. Katowice, 2005.
3. Aleksandrowicz J., Cwynar S., Szyszko-Bohush A. Relaks – Wskazowki dla lekarzyi pedagogow. Panstwowy Zaklad Wydawnictw Lekarskich. Warszawa, 1976.

Кімнатна Наталія,
викладачка вокально-хорового відділу
Полтавської міської школи мистецтв
«Мала академія мистецтв»
імені Раїси Кириченко,
Хомік Людмила,
концертмейстерка вокально- хорового
відділу Полтавської міської школи
мистецтв «Мала академія мистецтв»
імені Раїси Кириченко (м. Полтава)

ІНТОНАЦІЙНІСТЬ ЯК ГОЛОВНА ЯКІСТЬ МУЗИЧНО-

ВИРАЖАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У ВОКАЛЬНО-ХОРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті розглянуто виховне значення пісенного мистецтва, висвітлено важливість розвитку чистоти інтонації в процесі співу, передачі художнього змісту, образної сфери твору, схарактеризовано мелодію як основний виражальний засіб у музиці, розкрито особливості роботи над інтонацією в хорі.

Ключові слова: діти, хоровий спів, пісня, інтонація, мелодія, засоби виразності.

Постановка проблеми. Виховне значення пісенного мистецтва важко переоцінити. Особливо сильно пісня впливає на учнів у процесі хорового співу. Важливим у вокально-хоровій роботі є розвиток чистоти інтонації, адже діти, виконуючи пісню, передають художній зміст, образи, почуття, думки та переживання, що втілені в ній автором.

Ступінь вивчення проблеми. Проблемами вокально-хорової роботи та чистоти інтонування в хорі досліджувались у працях Н. Дем'янка, І. Зеленецької, О. Коломоєць, П. Лиманського, А. Мпрхлевського, П. Ніколаєнко, Д. Огороднова, К. Пігрова, О. Раввінова, Н. Ремезової, Т. Смирнової та інших педагогів, хормейстерів, науковців.

Виклад основного матеріалу. У процесі хорового співу найкраще розвиваються музичні задатки і здібності дітей. Правильне відтворення мелодії пісні вимагає максимальної активізації музичного слуху, музичної пам'яті, музичних слухових уявлень тощо. Для того, щоб ритмічно правильно і виразно проінтонувати пісню, треба навчитися координувати свій голос з музичними слуховими уявленнями. Під час хорового співу на основі, так званого, зворотного зв'язку розвиваються, стають тонкішими, чутливішими ладо-ритмічне відчуття і музичний слух (висотний, тембровий, гармонічний). Отже, хоровий спів має багатющі можливості музично-вокального розвитку виконавців.

Інтонація, інтонування, інтонаційність, інтонаційний – ці слова часто

доводиться бачити у назвах книжок, заголовках наукових і методичних статей, зустрічати в підручниках, чути в педагогічній практиці. І справді, поза інтонацією музика не існує. Інтонація становить саму сутність музики, її природу. Інтонаційність як головна якість музично-виражальних засобів реалізується в кожному окремому моменті звучання й водночас – у розгорнутому процесі становлення великих музичних форм; вона проймає всю музичну тканину.

Всі засоби музичної виразності об'єднує в собі мелодія. В реалістичній музиці мелодія – головний носій музичного змісту. Ясність, рельєфність, виразність мелодії робить музичний твір доступним для сприйняття. Нині доведено, що, слухаючи незнайому музику, людина в першу чергу сприймає мелодичні уривки твору. При звучанні знайомого музичного твору слухач внутрішньо співає мелодію і його голосові зв'язки знаходяться у такому стані, нібито він співає насправді, але діють вони загальмовано.

У мелодії виключно важливу роль відіграє її інтонаційно-ритмічний бік. Зміна цих виражальних засобів призводить до зміни змісту мелодії. Але найголовніше, від чого залежить сама суть мелодії, – це ритмічно і метрично організований інтонаційний стрій у нерозривній єдності із зазначеними засобами виразності. Зміна інтонації найбільше змінює зміст мелодії.

Однією з найважливіших умов художнього виконання мелодії є правильне її інтонування. Відомо, що в музиці звуки, які утворюють мелодію, на відміну від мовної мелодики мають чітко визначену висоту, вступаючи в певні висотні, ладово-організовані співвідношення. Ця своєрідна риса мелодії знаходить своє відображення в нотному записі. Неточне інтонування навіть окремих звуків мелодії, не кажучи вже про заміну яких-небудь звуків іншими, змінює ладово-висотні співвідношення звуків мелодії, отже, порушує її інтонаційний зміст. Тому найперше завдання хормейстера – навчити дітей правильно інтонувати мелодію пісні, що забезпечить правильне унісонне звучання всього хору. Поряд з цим унісон є основою двоголового, триголового або багатоголового співу. Якщо кожна

хорова партія має добрий (як кажуть, «чистий») унісон, то в багатоголосому співі голоси будуть добре поєднуватися і зливатися.

Точне інтонування мелодії створює передумову для правильного розуміння її виконавцями, адже тоді їм легше зрозуміти і відчутти втілені в музиці думки і почуття, легше передати своє ставлення до її змісту. Не випадково темперований стрій фортепіано не задовольняє співаків під час акапельного співу, який вимагає більш загостреного чи більш звуженого інтонування деяких ступенів ладу. Наприклад, дещо розширене інтонування великої терції тонічного мажорного тризвука, дещо звужене – малої терції в тонічному мінорному тризвуці, дещо підвищене інтонування нижнього ввідного тону (VII ст.) допомагає підкреслити ладову сутність мелодії, тяжіння нестійких звуків ладу до стійких, характерне забарвлення мажору або мінору. Користуючись так званим зоновим строем, співаки хору прагнуть загострити інтонаційний зміст мелодії, ладове забарвлення і логіку її розвитку, що є цілком можливим для голосу людини і для музичних інструментів з нефіксованим строем (скрипка, віолончель, контрабас та ін.).

Треба зауважити, що термін «інтонування» в музикознавчій і музично-педагогічній літературі вживають як у широкому, так і вузькому розмінні. У вузькому смислі це поняття означає точне відтворення ладо-висотних співвідношень звуків. Більш широке тлумачення цього терміну виходить за межі точного відтворення висоти звуків і передбачає повноцінне художнє виконання музики – розкриття її змісту, стилю, жанру, обумовлене багатьма іншими факторами у взаємодії всіх елементів виразності.

У практиці навчання хорового співу доводиться зустрічатися з труднощами правильного інтонування мелодії. Відсоток 7-8-річних дітей у сучасній школі, які в силу різних причин тимчасово не можуть правильно інтонувати у звичайному діапазоні дитячого голосу, значно нижчий, ніж у був раніше.

Як полегшити неінтонуючим дітям виробити нову звичку? За допомогою бесіди, ігрового діалогу увійти в щільний контакт з учнем, і,

створивши відповідний емоційний стан, що буде психологічною передумовою до початку занять вокалом, хоровим співом. Досвідчений педагог приблизно бачить перспективу виправлення інтонування, але розуміє, що для різних учнів це вимагатиме різного часу. Це потребує систематичної роботи і міцного закріплення набутих умінь. Неінтонуючі діти можуть окремо або одночасно зі співом хору вистукувати ритмічний рисунок розучуваної пісні. Разом з іншими дітьми вони аналізують напрямок мелодичного руху в різних піснях, адже це допомагає сприймати зміст мелодії та свідомо її інтонувати. Важливо тільки, щоб цей спів був інтонаційно чистий і правильний з вокального боку.

Висновки. Неточне інтонування навіть окремих звуків мелодії змінює ладово-висотні співвідношення звуків мелодії, отже, порушує її інтонаційний зміст. Тому найперше завдання в роботі з дитячим колективом – навчити дітей правильно інтонувати мелодію. Це створює передумову для правильного розуміння її виконавцями, адже тоді їм легше зрозуміти і відчувти втілені в музиці думки і почуття, легше передати своє ставлення до її змісту.

Список використаних джерел

1. Гороховська Н. Цар музики // *Початкова освіта*. 2004. № 11. С. 20-22.
2. Зелененька І. Методика роботи з нечисто інтонуючими учнями на уроках музики // *Мистецтво та освіта*. 2003. № 5. С. 27-35.
3. *Музика в школі*. Збірка статей. Випуск 11. К. : Муз. Україна 1987. 56 с.
4. Печерська І. П. Уроки музики в початкових класах. К. : Либідь, 2001. 272 с.

Кокоза В'ячеслав,
викладач першої категорії Полтавської
міської школи мистецтв «Мала академія
мистецтв» імені Раїси Кириченко,
Богодистий Сергій,
викладач першої категорії Полтавської
міської школи мистецтв «Мала академія